

Interview met Nico Klippel

Van het veertig jarig bestaan van de Vogelwerkgroep maakte Nico Klippel (65) er bijna dertig mee. En praktisch al die jaren was hij betrokken bij de vogeltellingen in de Eempolders. Jarenlang als coördinator; tegenwoordig beperkt hij zich weer tot het echte veldwerk.

Lenny Langerveld

Hoe is het allemaal begonnen?

In de jaren zeventig van de vorige eeuw kwam ik graag in de Zuidelijk Flevoland, dat toen net drooggevalen was. Een drassig, zompig gebied was het, nog helemaal in de pioniersfase, waar veel vogels zaten. Dáár is eigenlijk mijn interesse voor vogels gewekt. Het stikte er van de watervogels, de kiekendieven vlogen over het riet. Ik heb hele avonden zitten kijken wat er allemaal voorbij kwam. De vogelherkenningscursus ben ik gaan volgen in 1977. Vrij snel daarna ben ik toen door Adrie Vermeule gecharterd voor de Eempolderwerkgroep. Kort nadat ik erbij kwam, werd begonnen met het uitgegeven van het eerste boekje, over de tellingen van 1973 tot 1978. Aan deze en de twee latere uitgaven heb ik meegewerkt.

Hoe zagen de Eempolders er in die tijd uit?

Het was een redelijk uniek weidegebied. Je had er de zogenaamde blauwgraslanden. Vochtige weilanden waren dat, die niet zo intensief beweide en bemest werden. Ouderwetse boerenweilanden, zou je kunnen zeggen. De boeren woonden allemaal aan de Wakkerendijk en de Meentweg en daarom werden de weidegronden die ver weg lagen eigenlijk nauwelijks bewerkt, omdat het voor die boeren een enorme toestand was om daar te komen. De wielen (plassen) waren er trouwens ook al; dat waren de restanten van oude dijkdoorbraken uit de tijd dat de Zuiderzee nog open was.

*Een van de wielen in de Eempolders.
Foto: Dick A. Jonkers.*

Uit De Korhaan van 1994

De Vogelwerkgroep wordt geconfronteerd met een aantal netelige kwesties. Het bestuur onder aanvoering van Rob Kole weegt genuanceerd de pro's en contra's tegen elkaar af, maar dat wordt niet door alle leden goed begrepen.

Zo werkt het Goois Natuurreservaat na bijna twintig jaar wikken en wegen toe naar een besluit over het omheinen van delen van het heidegebied. Op de Zuiderheide zullen Charolaiskoeien de vergrassing tegen gaan en daardoor kunnen hondenbezitters hun viervoeter er niet meer los laten lopen. Deze maatregelen worden ook afgekondigd voor andere heidegebieden van het GNR.

Het levert verhitte debatten op in de krant en tijdens voorlichtingsbijeenkomsten die hierover georganiseerd worden. Daarbij zijn leden van de VWG ook uitgenodigd.

Knobbelzwanen staan op de lijst van vogelsoorten die schade veroorzaken aan het weidegebied waar ze verblijven. Een vergunning tot afschot wordt gemakkelijk verkregen.

Het dilemma: blijf je afzijdig en laat je de jagers hun gang gaan, dan ziet het er slecht uit voor de Knobbelzwanen. Denk je mee met de boeren en de jagers en help je mee het aantal Knobbelzwanen te beperken door van elk nest een paar eieren weg te rapen, dan krijg je een deel van de Vogelwerkgroep over je heen. Maar je deed het toch om het doodschieten van die statige witte watervogels te voorkomen?

Het kost moeite om de koers van de vereniging te bepalen. We zijn weliswaar gegroeid tot over de 600 leden, maar het pluimage is heel divers. Hoe zijn de vogelrecreanten, de werkers in het veld, de natuurbeschermers, de onderzoekers en vogelaars die 'even geen tijd hebben', onder één noemer te verenigen? Een enquête is misschien een hulpmiddel om beleid uit te stippelen.

Avifauna krijgt er een nieuwe subgroep bij. Met Chris Sjobbema als contactpersoon wordt de Roofvogelstudiegroep opgericht.

De Eempolders hadden al wel grote veranderingen achter de rug. Het afsluiten van de Zuiderzee heeft veroorzaakt dat er geen getijden meer waren en geen risico meer was voor overstromingen. Dat was op zich een grote verandering, al is het landschap daar eigenlijk niet wezenlijk door veranderd. De aanleg van de A27 was natuurlijk ook ingrijpend. Vroeger had je een mooi uitzicht tot aan Huizen. Het was een heel landelijk, open gebied.

Waarom vogeltellingen in de Eempolders?

Er waren plannen voor ruilverkaveling en de bouw van boerderijen. Het hele gebied zou op de schop gaan. Wij waren niet zozeer tegen de boerderijen, maar we wilden wél kunnen aantonen wat het belang was van de weidegronden en wat het effect zou zijn van eventuele veranderingen. En dat kun je alleen maar aantonen door in kaart te brengen hoe het was. Door te tellen dus.

En die veranderingen hebben plaatsgevonden?

Er is een heleboel veranderd. Ten eerste door veel meer bemaling. Het gebied is minder drassig geworden. En door de bouw van ongeveer twintig boerderijen is er vervolgens veel intensiever beweide. Daardoor zijn de kwetsbaarste vogelsoorten verdwenen. Ik herinner mij nog dat we vroeger in het voorjaar in de Eempolders gingen wandelen en dat we dan de Kemphanen zagen baltsen. De baltsplaatsen lagen zelfs vlak tegen de dijk aan. Dat was in 1965. In 1973, kijk maar in het boekje, waren er nog zeventig broedende Kemphanen. Maar tegen de tijd dat we uiteindelijk het eerste boekje uitgaven, was de Kemphaan al gevlogen. Ook de Veldleeuwerik is bijna weg. Niet alleen hier, dat is echt een landelijke tendens. De Veldleeuwerik stelt heel specifieke eisen.

De Veldleeuwerik is bijna uit de Eempolders verdwenen. Foto: A.C. Zwaga.

Rustige, ruige landschapjes, daar houdt ie van. Wat meer soortenrijkdom, ook. Geen uniegras, zoals nu. De Gele Kwikstaart is ook zo'n soort die eigenlijk verdwenen is. Een heel enkele keer zeg je: 'Oh, daar heb je er één'. Toen we begonnen met tellen wist je precies waar je stevast de Gele Kwikstaart kon vinden. Nu ben je al dankbaar als je er eens in de zoveel maanden één ziet. Dat het kwetsbare soorten waren wisten we toen ook al, ja. Je wist dat ze specifieke eisen hadden en dat ze 't moeilijk gingen krijgen.

Uit De Korhaan van 1995

De Putter is 'vogel van het jaar', een aantal artikelen over de distelvink staat dit jaar in De Korhaan. Fred van Klaveren, die dit project coördineert, krijgt veel waarnemingen toegestuurd en trekt de conclusie dat het met deze behendige zaadeter goed gaat in het Gooi.

Als je er niet zelf aan hebt mee gedaan, dan is zo iets als een Midwintertelling een saai gebeuren; weer een telling die uitmondt in een mooie tabel, maar wat zegt het je? Pieter Schut plaatst de telling terecht in een internationaal perspectief, want het International Waterfowl and Wetlands Research Institute doet onderzoek tot in Noord-Afrika aan toe. En dan blijkt dat ons werkgebied voor een aantal soorten zeer belangrijk is: 50% van alle in Nederland waargenomen Krooneenden zit in onze regio. De percentages voor wat betreft de Blauwe Reiger, de Kleine Rietgans, de Roodhalsfuut en de Roerdomp zitten ook rond de 20.

Goed om te weten!

Vogelbescherming door de overheid:

- Minister van Aartsen wijst het IJmeer, het Gooimeer en het Eemmeer aan als beschermingszone in het kader van de EG-vogelrichtlijn.

Dezelfde minister, ja die van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, verbiedt de jacht op acht vogelsoorten. Wintertaling, Slobeend, Pijlstaart, Kuifeend, Tafeleend, Watersnip en Houtsnip zijn nu beschermd. Jammer voor de Patrijs, als een jager hem ziet is hij het haasje, dit ondanks het feit dat deze soort achteruit holt.

De dit jaar geplaatste vogelkijkhut met uitzicht op het Eemmeer in de polder De Kampen is een goede observatiepost voor watervogels, maar ook voor de vogels in het riet rond de hut. Een mooie plek om Baardmannen, Rietgors en de Blauwborst te zien.

Hoe gaat dat in z'n werk, die tellingen?

Het systeem is eigenlijk al jaren hetzelfde. Langs de bestaande wegen wordt geteld. In het begin gingen we op de fiets, dat is verwaterd. Tegenwoordig gaat bijna iedereen met de auto. Ik herinner me nog goed dat ik op de fiets ging. Ook midden in de winter, hoor. Eigenlijk is het beter. Je hoort meer, je ziet meer. We konden het ook duidelijk merken in de tellingen. Vooral aan de kleine soorten. Als je op de fiets gaat, pik je er meer kleine soorten uit. De kwikstaart, de Graspieper. Dat zijn vogels die je op het geluid vindt en als je in de auto zit mis je dat. We tellen om de twee weken. Dat is heel uniek van deze tellingen. Vanaf 1973 is elke twee weken het hele gebied geteld. Dat is op zich een reden om niet meer te stoppen. Dit is ongeëvenaard. We weten in wezen wat er gebeurd is met die hele ruilverkaveling. Maar ook wat het effect is van het natuurreservaat dat door Natuurmonumenten wordt beheerd.

We rijden uitsluitend over de wegen. Je schrijft op wat je ziet. De Eempolders hebben we opgedeeld in drie gebieden. Een noordelijk deel, een zuidelijk deel en een stukje van de Oostermeent, dat op kaarten wordt aangeduid als De Kampen. Dat is erbij getrokken sinds de aanleg van de A27. Je rijdt één van die drie gebieden door, meestal in een groepje van twee of drie. Het hoeft niet binnen een bepaald tijdsbestek. Als je er de hele dag wilt zijn, mag dat. Maar als je te lang op één plek blijft zitten, heb je geen vergelijk met andere tellers. In principe moet je het gebied doorkruisen en is het niet de bedoeling dat je de hele dag telt.

Hoe vaak?

We hebben een schema, meestal tel je zo eens in de zes weken. Eén keer in de maand als er weinig tellers zijn. Het is leuk hoor, je volgt de seizoenen. Ik ben een tijd coördinator geweest, maar dat wilde ik op een gegeven moment niet meer. Nu ben ik weer gewoon teller. Je komt steeds weer in hetzelfde gebied, het hele jaar door. En er is eigenlijk altijd wat te beleven. Het is maar een heel enkele keer dat je denkt: wat zonde. Ik heb wel eens een Kraanvogel gezien en Ooievaars. Het lijkt erop dat de Kemphaan in het reservaatgebied aan het terugkeren is. Daar zijn vermoedelijk vorig jaar één of twee paartjes geweest en pas zijn ze er ook weer gesignaleerd. Als ik die zie, vind ik dat wel een hoogtepunt, hoor.

Gebeurt het ook wel dat u niets heeft gezien?

Dat heb ik één keer gehad in de Oostermeent op een winterdag. Er lag veel sneeuw en alles was bevroren, toen heb ik één kraai gezien. Meer niet. Ik wist het eigenlijk van te voren, maar ja, ik ging er toch heen. En toch had ik een fantastische zaterdag. Alles was wit en het was zo prachtig...

Uit De Korhaan van 1996

Het was een strenge winter. Rob Kole waarschuwt om bij wintervoeding de vogels niet te dicht te naderen, om de rust die de vogels gewend zijn niet onnodig te verstoren.

We krijgen de mogelijkheid om een eigen verenigingsgebouw te betrekken. Het gaat om een oud pompstation dicht bij de watertoren bij Bussum-Zuid. Er zijn wel wat mitsen en maren: we zijn niet de enige gebruikers, we doen samen met vier andere natuurverenigingen en er moet nogal wat vertimmerd worden voordat het voor ons doel geschikt is. Zelfs als we onze eigen kundigheid en handigheid inschakelen gaat dat heel wat kosten. De Koekoek staat centraal in 1996. Mia Kraal leidt uit de waarnemingen af dat deze vogel, die 25 jaar eerder nog vrij talrijk was (251-1000 paar) nu schaars is geworden. Het aantal territoria lag nu tussen de 26 en 50.

Op het politiebureau bij Anco Driessen in Huizen is een merkwaardige vondst binnen gebracht: een gewonde korhoenhen die gevonden was bij de Tafelberg. Het Vogelasiel in Naarden ontfermt zich ook over deze mysterieuze gast.

De nieuwe Flora- en Faunawet gaat van start. Het lijkt prachtig, immers aan vogels wordt voor het eerst 'intrinsieke waarde' toegekend, een mijlpaal in de geschiedenis! En nog maar zes vogelsoorten mogen bejaagd worden.

Maar . . . wat met de ene hand gegeven wordt, wordt met de andere genomen, want hoe is het beheer van een natuurgebied georganiseerd? Een wilddbeheereenheid (WBE) bestaat voor een groot deel uit jagers. Zij stellen een faunabeheersplan op, dat ter goedkeuring naar de provincie opgestuurd wordt. Daar kan vrijstelling gegeven worden voor de jacht, wanneer er sprake is van aantoonbare schade. Tot de aangeklaagde 'schadesoorten' behoren natuurlijk diverse ganzen- en eendensoorten en de Knobbelswaan.

Overige krenten uit de pap van '96:

- De Visarend is de hele zomer vaste gast op het Naardermeer.
- Door de strenge vorst aan het begin van dit jaar is de Kolgans nummer één bij de Midwintertelling.

En na afloop? Bijpraten in de kroeg onder het genot van warme chocolademelk?

Nee, het is geen sociaal gebeuren, hoor. Al zijn er natuurlijk wel mensen die veel met elkaar optrekken. Een groot deel van de groep telt al heel lang, al ben ik op het ogenblik degene die het allerlangst telt. Ik ben wel fanatiek, maar er zijn grenzen. Het is niet zo, dat als ik ergens vogels zie, dat ik gelijk aan het tellen sla.

Hoeveel soorten tellen jullie?

Gemiddeld per keer in het gunstigste geval 45 soorten. Vooral in de Noordpolder te Veld maak je die kans. Over het jaar rond zijn er 100 à 110 soorten die je eigenlijk altijd wel telt. In 1973 was dat niet dramatisch hoger, nee. Ik denk dat 't aantal soorten wel ongeveer hetzelfde is gebleven.

Vergissen jullie je nooit?

Ja, er is natuurlijk wel eens discussie. Toen ik coördinator was, liep ik de tellingen altijd na. Want we hadden wel resultaten waarbij ik me achter mijn oren krabde en me afvroeg of het wel klopte. Meestal neem je dan wel contact op met de betreffende persoon, af en toe kijk je ook wel eens wie het noteerde en verander je het ongezien. Maar dat gebeurde niet veel, hoor. Wat wel eens gebeurde, was dat mensen het verkeerde vakje per ongeluk invulden. Maar dat heb je snel genoeg in de gaten.

Hoe is het nu in de Eempolders?

De laatste jaren zie je hoe de ganzen het gebied in bezit nemen. Dat is flink tellen geblazen, die beesten verplaatsen zich soms snel. Vroeger zag je ze alleen een paar weken in de winter. Maar de Grauwe Gans is een standvogel geworden, net als de Brandgans. De boeren zijn er niet zo blij mee, maar in het reservaat worden ze gedoogd.

Dat is de invloed van het reservaat dat Natuurmonumenten vanaf ontwikkelde in het noordelijke deel van de Eempolder. Je ziet het effect ervan in onze tellingen. Ook wat betreft de wintergasten. Ze laten het gebied 's winters drassiger worden en dat merk je gelijk aan de toename van de talingen en andere eendensoorten, diverse ruiters, zwanen of Kemphanen. Van de bouw van de boerderijen zien we ook effect, trouwens. Toen die boerderijen er eenmaal stonden, zag je het aantal Merels bijvoorbeeld toenemen. Ik zeg dat ook wel eens als grapje, maar met een ondertoon van waarheid: 'Elke boerderij heeft zijn eigen tuinmerel.' Het reservaat doet het goed, er zijn wat kleinere reservaatjes bijgemaakt, wat diepere stukken bij gegraven. Vooral in de trekperiode zijn dat leuke plekken, met leuke soorten. Het is gebied is stabiel nu, maar wel op een lager niveau.

Uit De Korhaan van 1997

De Vogelwerkgroep bestaat dertig jaar, er valt weer wat te vieren! Op de open dagen eind mei bij het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten presenteren alle subgroepen zich.

De jeugd vanaf 8 jaar krijgt serieus begeleiding bij het vogels kijken op de jeugdcursus. Elke veertien dagen komen ze bij elkaar in de Hooischuur bij het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten om actief met en voor de vogels aan de slag te gaan. Het Goois Vogelnet houdt alle geïnteresseerden op de hoogte van bijzondere waarnemingen.

Het Vogelringstation Het Gooi ging op 1 januari 1997 van start. Daan Buitenhuis, meldt de resultaten van het eerste jaar. Het CES-project dat van half mei tot half augustus loopt vraagt veel tijd van de deelnemers. Op een plek aan de Gooimeerkust worden nauwelijks zichtbare netten gespannen, waarmee elke week vogels gevangen en geringd worden. Interessant om door te geven: er werden in dit eerste jaar circa 1000 vogels geringd.

Meer dan de helft bestond uit Kleine Karekieten.

Frank van de Woord is de nieuwe beheerder van het Vogelasiel Het Gooi in Naarden. Mooi dat het levenswerk van meneer en mevrouw van Ingen voortgezet wordt in een prachtig nieuw onderkomen, compleet met operatiekamer. Om een vaak gestelde vraag te ontzenuwen: waarom worden al die 'gewone' soorten, zoals mezen en Kauwen nog geholpen, daar zijn er toch wel genoeg van? Steevast geeft Frank ze als antwoord: *De natuur kan zelf heel goed bepalen hoeveel er van elke soort nodig zijn om een evenwichtig ecosysteem te behouden. Maar de natuur weet zich geen raad met de miljoenen katten, auto's, ramen, hoogspannings-kabels, rondslingerend visdraad en vuilstort. Voor de meeste vogelproblemen is de mens verantwoordelijk, logisch dus dat mensen ook moeten zorgen voor de slachtoffers.*

Wat zijn de plannen met de Eempolders?

Op een gegeven moment lag er bij Natuurmonumenten een plan om bepaalde stukken in te richten voor recreatie. Toen hebben wij wel aan de bel gehangen. Wat is dat nou? Een reservaat is een reservaat, geen recreatie. Dat je het toegankelijker maakt voor natuurliefhebbers, oké. Maar ze hadden bijvoorbeeld het idee om langs de zomerdijk in kano-aanlegplaatsen te voorzien. Die plannen zijn gelukkig weer van tafel. Volgens mij staat er nu niets echt spectaculairs op de agenda.

De werkgroep die de tellingen in de Eempolders doet, is altijd op zoek naar nieuwe leden. Heb je interesse? Meld je dan aan bij Jan Mooij tel 035 5429725